

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Одеського державного екологічного університету
(10-19 квітня 2024 р.)**

**ОДЕСА
Одеський державний екологічний університет
2024**

Суханов О.О., ст. гр. МКА-20

Науковий керівник: Вольвач О.В., канд. геогр. наук, доц.

Кафедра агрометеорології та агроекології

ДИНАМІКА УРОЖАЙНОСТІ ЯЧМЕНЮ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Озимий ячмінь молодша культура, ніж ярий ячмінь орієнтовно на 2000 років. Нині у багатьох країнах відмічається перехід до вирощування озимого ячменю. Взагалі, у світовому рослинництві з площі в межах 80 млн. га ячменю на озимий припадає близько 10%.

Ще 70 років тому озимий ячмінь в Україні практично не вирощували через відсутність достатньо морозостійких сортів. Створення сорту-дворучки Одеський 17 в 1955 році поклало початок впровадження озимого ячменю у виробництво. Ця культура здатна давати по 70-80 ц/га і більше зерна, що приблизно на 10-15ц/га вище, ніж у ярого ячменю. Озимий ячмінь добре перезимовує і забезпечує високі врожаї також в умовах Західної України. В Тернопільській сучасні області площі цієї культури становлять порядку 20 тис. га.

Метою роботи є аналіз часової мінливості фактичних виробничих урожаїв озимого ячменю в Тернопільській області за період з 1999 по 2020 роки за даними обласного управління статистики. Був використаний традиційний для агрометеорології метод гармонійних вагів, запропонований професором А.М. Польовим. Розглядаємо часовий ряд урожайності як суму двох складових – рівня культури землеробства та погодних умов конкретних років. Результати представлені на рис. 1.

Рисунок 1 – Динаміка урожайності (ц/га) і лінія тренду (ц/га) озимого ячменю в Тернопільській області

Найменші урожаї було зібрано на початку періоду дослідження протягом восьми років – з 1999 по 2006 рр., вони не перевищували 22 ц/га. Найбільші урожаї отримані протягом шести останніх років – з 2015 по 2020 рр., вони становлять 51-55 ц/га. Найменший урожай був зібраний в 2003 р. і становив 12 ц/га, а найбільший – у 2016 р. – відповідно 55 ц/га. Середня за роки досліджень урожайність склала 34 ц/га. Тенденція урожайності, визначена за допомогою методу гармонійних вагів, позитивна та становить 2,2 ц/га. Це означає, що за рахунок підвищення рівня культури землеробства в Тернопільській можна отримати наступного року збільшення урожаю на 2,2 ц/га у порівнянні з попереднім роком.

Для виявлення в чистому виді впливу погодних умов окремих років на формування врожаю озимого ячменю в Тернопільській області були розглянуті відхилення фактичних урожаїв від лінії тренду (рис. 2). За 22 досліджувані роки у 11 випадках спостерігались від'ємні відхилення, які у 2003, 2006, 2010, 2012 та 2020 роках були дуже суттєвими і становили 6,7, 5,1, 7,6, 5,1 та 5,2 ц/га відповідно. Тобто погодні умови цих років були найбільш несприятливими для вирощування озимого ячменю. Найбільш несприятливим виявився для вирощування культури 2013 рік, коли відхилення від тренду становило – 8 ц/га.

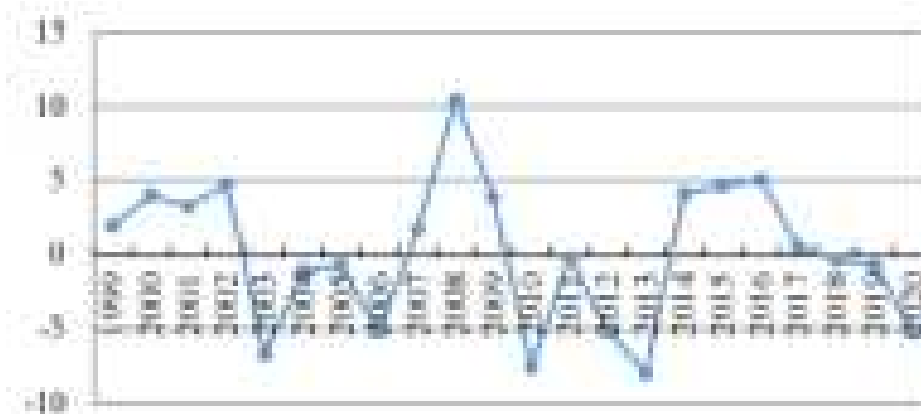

Рисунок 2 – відхилення урожайності озимого ячменю від тренду (ц/га) в Тернопільській області

Протягом 11 років відхилення від тренду були додатними. Сприятливими виявилися для озимого ячменю 2002, 2014, 2015 та 2016 рр., коли додатні відхилення від тренду становили 4,7, 4,1, 4,6, та 5,1 ц/га відповідно. А найбільш сприятливим виявився для вирощування озимого ячменю 2008 рік, у якому спостерігалось найбільше додатне відхилення урожайності від лінії тренду, яке становило 10,4 ц/га.

Порівняно невеликі прирости та недобори урожаїв за рахунок погодних умов свідчать про те, що вони в Тернопільській області є досить стабільними, тобто агрокліматичні умови досліджуваної території є сприятливими для вирощування озимого ячменю.